

Program för full delaktighet för personer med funktions- nedsättning

Full delaktighet – för alla

Kommunfullmäktige har beslutat om Uppsala kommuns program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Programmet ska styra arbetet med att göra Uppsala mer tillgängligt och inkluderande för alla, och möjliggöra för människor med funktionsnedsättningar att delta i samhället på lika villkor som andra.

Programmet har arbetats fram i ett nära samarbete mellan förtroendevalda i kommunen och företrädare för handikapporganisationerna. Arbetet har genomförts av full delaktighet och medverkan från alla i arbetsgruppen.

Med detta program höjer vi tillsammans ambitionsnivån för att undanröja strukturella hinder och säkerställa tillgänglighet och delaktighet för alla som bor och vistas här.

UPPSALA 12 DECEMBER 2016

Fredrik Larsson
Ordförande HSO i Uppsala kommun
(*Handikappföreningarnas samarbetsorgan*)

Marlene Burwick (s)
Kommunstyrelsens ordförande

Ett Uppsala – där alla är delaktiga

Sverige ställde sig bakom FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2008. Det innebär att Uppsala kommuns verksamheter ska vara tillgängliga för alla människor. Idag finns det strukturella hinder som utestänger människor med funktionsnedsättningar från att delta i samhället på lika villkor som andra. Därför höjer Uppsala kommun sin ambitionsnivå för att ta bort hinder och se till att kommunen är tillgänglig för alla som bor och vistas här.

Som ett led i det arbetet har Uppsala kommun tillsammans med handikappföreningarna (HSO, Handikappförbundens samarbetsorgan) arbetat fram ett funktionshinderpolitiskt program.

Programmets syfte är att skapa förutsättningar för en ökad trygghet och en större upplevelse av frihet, delaktighet och självbestämmande för personer med funktionsnedsättning. Programmet ska också visa den faktiska situationen för personer med funktionsnedsättning och motverka stigmatisering.

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning har fokus på icke-diskriminering och tillhör FN:s centrala konventioner om mänskliga rättigheter. Konventionen listar nödvändiga åtgärder för att personer med funktionsnedsättning ska kunna ta del av medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter på samma villkor som andra.

FN-konventionens allmänna principer i artikel 3 är:

- a) respekt för inneboende värde och individuellt självbestämmande, här ingår frihet att göra egna val och enskilda personers oberoende,
- b) icke-diskriminering,
- c) fullständigt och faktiskt deltagande och inkludering i samhället,
- d) respekt för olikheter och acceptering av personer med funktionsnedsättning som en del av den mänskliga mångfalden och mänskligheten,
- e) lika möjligheter,
- f) tillgänglighet,
- g) jämställdhet mellan kvinnor och män,
- h) respekt för att barn med funktionsnedsättning har rätt att bevara sin identitet och kontinuerligt utveckla sina förmågor.

Trots att Sverige har ställt sig bakom FN-konventionen finns det fortfarande många hinder kvar för att personer med funktionsnedsättningar ska kunna delta i samhället på lika villkor som andra. Hindren kan ibland leda till utanförskap och diskriminering. Att de fortfarande finns kvar beror ofta på otillräckliga kunskaper och bristande förståelse. Rätten till tillgänglighet regleras i diskrimineringslagstiftningen och bristen på tillgänglighet är sedan 2015 olaglig i Sverige.

Programmet styr vårt arbete

Det funktionshinderpolitiska programmet gäller i alla kommunens verksamheter och bolag och används för att förbättra och utveckla tillgänglighet och delaktighet i kommunen. Målet är en ökad trygghet, delaktighet och självständighet för personer med funktionsnedsättning.

Programmet ska fungera som ett underlag till Uppsala kommuns styrdokument ”Mål och budget”, nämndernas verksamhetsplaner och bolagsstyrelsernas affärsplaner. Det ska tydligt synas i alla planer hur antagna mål och delmål ska uppnås.

De övergripande målen beskriver vad som ska uppnås för att öka tillgänglighet och delaktighet. Delmålen är exempel på prioriterade områden att arbeta med för att uppnå de övergripande målen.

Programmets prioriterade målområden utgår från FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Målområdena prioriterades dels vid en medborgardialog och dels i en workshop med handikapporganisationer, politiker och tjänstemän.

Utsatta grupper får ett tydligt fokus

Kvinnor, barn och äldre är en särskilt utsatt grupp bland personer med funktionsnedsättning, vilket konstateras och erkänns i FN-konventionen. Därför ska perspektiven kring barn, äldre och jämställdhet genomgående finnas med i alla delar av Uppsala kommuns funktionshinderpolitiska arbete.

Målområden i det funktionshinderpolitiska programmet:

- Demokrati och inflytande
- Bemötande och kompetens
- Information och kommunikation
- Fysisk tillgänglighet
- Utbildning
- Arbete och sysselsättning
- Bostad
- Vardags- och familjeliv
- Kultur, fritid, idrott och hälsa.

Några viktiga begrepp

Uppsala kommun använder sig av Socialstyrelsens beskrivningar av begreppen funktionsnedsättning och funktionshinder. Kommunen följer också Socialstyrelsens råd om att inte använda ordet handikapp. Ordet bör bara användas i sammansatta ord som till exempel handikappolitik och handikappforskning.

Funktionsnedsättning

Är en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga som orsakats av en medfödd eller förvärvad skada. (Socialstyrelsen 2013). Oavsett vilka funktionsnedsättningar en person har är det människan som står i centrum. På samma sätt som en patient inte är sin sjukdom, är inte heller en person sin funktionsnedsättning.

Funktionshinder

Funktionshinder hade tidigare samma betydelse som ordet funktionsnedsättning men Socialstyrelsen definierar det nu som: *en begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen*. Ordet beskriver de begränsningar som personer med funktionsnedsättning kan möta i sin omgivning och som påverkar tillgängligheten. (Socialstyrelsen 2013)

Tillgänglighet och delaktighet

Tillgänglighet är en förutsättning för delaktighet. När samhället är utformat med tanke på tillgänglighet kan alla delta på lika villkor – oavsett funktionsförmåga. Det gäller både inne- och utemiljö. Utöver den fysiska miljön ska också verksamheter vara utformade efter tillgänglighet och skapa de bästa förutsättningarna för delaktighet. (Myndigheten för delaktighet 2015)

Kommunikation

Kommunikation är bland annat språk, textning, punktskrift, taktil kommunikation, stor stil, tillgängliga multimedier, kompletterande och alternativa former, medel och format för kommunikation baserade på textstöd, uppläst text, lättläst språk och mänskligt tal, samt tillgänglig informations- och kommunikationsteknik. (FN-konventionen artikel 2) Teckenspråk är också ett etablerat sätt att kommunicera.

A young girl with glasses is shown in a close-up shot, holding a small, round object on a thin stick. The image is overlaid with a semi-transparent green filter. The text "Mål och delmål för full delaktighet" is written in white, bold, sans-serif font across the middle of the image.

**Mål
och
delmål
för full
delaktighet**

1. Demokrati och inflytande

Övergripande mål

- En medborgare som har en funktionsnedsättning ska ha samma makt över sitt liv som medborgare utan funktionsnedsättning. Det gäller också ur barnens perspektiv.
- Alla, oavsett funktionsnedsättning, ska ha möjlighet att ta del av information och kunna föra fram sina synpunkter i Uppsala kommun.

Prioriterade delmål

- Metoder för brukarinflytande ska utvecklas och användas.
- Strukturer och system för brukarinflytande ska skapas och användas.
- Erfarenheter och kunskaper från personer med funktionsnedsättning och från brukarorganisationerna ska tas till vara, till exempel vid utbildningar och inför strategiska beslut.
- Återkommande dialog och samverkan ska ske mellan företrädare för Uppsala kommun, brukare, närstående och brukarorganisationer.
- En konsekvensanalys kring tillgänglighet och delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning ska göras och dokumenteras i underlag inför politiska beslut.
- Alla medborgare ska garanteras delaktighet och tillgänglighet vid allmänna val.
- En brukarombudsman ska tillsättas. Ansvar och roll för brukarombudsmannen ska arbetas fram i samråd med HSO.

FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, artikel 9, 12, 13, 19, 21, 24 och 29.

2. Bemötande och kompetens

Övergripande mål

- Alla personer ska, oavsett funktionsnedsättning, bemötas med kunskap och respekt av medarbetare i kommunens samtliga verksamheter.
- Alla personer ska, oavsett funktionsnedsättning, ha reella möjligheter att bestämma i frågor som gäller dem.
- Alla personer ska, oavsett funktionsnedsättning, erbjudas personcentrerat och samordnat stöd.
- Uppsala kommun ska i samverkan med andra myndigheter förebygga att personer med funktionsnedsättning hamnar i organisatoriska mellanrum.

Prioriterade delmål

- Relevant kompetens ska säkerställas hos medarbetare vars arbete berör personer med funktionsnedsättning.
- Kompetensutveckling ska utgå ifrån brukarperspektivet när det gäller frågor om tillgänglighet och delaktighet.
- Förtroendevalda ska erbjudas utbildning i bemötande och värdegrundsfrågor när det gäller personer med funktionsnedsättning.
- Samordnad individuell plan (SIP) ska implementeras och användas.

FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning artikel 8, 17, 19 och 24.

3. Information och kommunikation

Övergripande mål

- I Uppsala ska alla kunna ta del av information och kommunicera utifrån sina förutsättningar.

Prioriterade delmål

- Alla ska ges förutsättningar till att använda och utveckla sin kommunikativa förmåga.
- Alla kommunala verksamheter ska arbeta för att informera på ett sätt som når alla, oavsett funktionsnedsättning.
- Alternativ och kompletterande kommunikation (AKK) ska utvecklas, användas och spridas inom Uppsala kommuns verksamheter.

FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning artikel 9, 19, 21 och 29.

4. Fysisk tillgänglighet

Övergripande mål

- I Uppsala ska alla tryggt kunna förflytta sig, vistas i och använda stadens inne- och utemiljö.

Prioriterade delmål

- Tillgängligheten ska öka i offentliga lokaler.
- Resor med färdtjänst och andra samhällsbetalda resor, som till exempel skolskjuts, ska vara trygga, pålitliga och ändamålsenliga för den enskilde individen.
- Antalet handikapparkeringar ska öka.

FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, artikel 9, 19, 20 och 30.

5. Utbildning

Övergripande mål

- Alla barn, ungdomar och vuxna ska kunna delta i utbildning och få det stöd som behövs för att både nå kunskapsmålen och använda sin kunskap och förmåga i vardagslivet.

Prioriterade delmål

- Utbildningsmiljön ska vara utformad så att alla kan delta, oavsett funktionsnedsättning.
- Utbildningsmiljön ska även vara tillgänglig för vårdnadshavare och besökare.
- Möten mellan elever från olika skolformer ska främjas för att motverka stigmatisering av barn och ungdomar med funktionsnedsättning.

FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, artikel 7, 8, 9, 24 och 26.

6. Arbete och sysselsättning

Övergripande mål

- Allas arbetsförmåga ska tas tillvara.
- Uppsala kommun ska vara ett föredöme som arbetsgivare, och arbeta för att privata arbetsgivare också tar sitt ansvar, så att personer med funktionsnedsättning ska kunna hitta, få och behålla ett arbete.
- Uppsala kommun ska stärka möjligheten till meningsfull sysselsättning för personer med funktionsnedsättning som försvårar ett ordinarie arbete.

Prioriterade delmål

- Möjligheterna till anpassade arbetsuppgifter och arbetstider ska öka för att alla ska kunna arbeta efter sina egna förutsättningar.
- Möjligheter till anpassade eller alternativa arbetsplatser ska öka.
- Tillgången till praktikplatser för personer med funktionsnedsättning ska öka, exempelvis för gymnasiesärskolans elever.

FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, artikel 19, 26 och 27.

onsdag

Torsdag

Bankmöte
10.15

Planera
veckomatsplan

Ta buss 29
till badet
klockan 14.08

Gör inköpslistan

7. Bostad

Övergripande mål

- Alla ska ha och kunna leva i en bostad som är anpassad efter individens behov.

Prioriterade delmål

- Tillgängligheten och användbarheten av nyproducerade bostäder ska säkerställas av Uppsala kommun.
- Möjligheten att välja och byta bostad ska öka för personer som på grund av sin funktionsnedsättning har beslut om särskilt boende.
- Uppsala kommun ska utreda alternativa lösningar för att säkerställa att en funktionsnedsättning inte innebär ökade boendekostnader för den enskilde.
- Skyddade boenden ska vara tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, artikel 6, 9, 16, 19 och 28.

8. Vardags- och familjeliv

Övergripande mål

- Alla personer med funktionsnedsättning och deras närstående ska få det stöd som behövs för ett väl fungerande vardags- och familjeliv.

Prioriterade delmål

- Personer med funktionsnedsättning ska få det stöd och råd som behövs för att efter sina önskemål leva ett så självständigt liv som möjligt med respekt för sitt privatliv.
- Barn med funktionsnedsättning och deras familjer ska få stöd och insatser så att barnet upplever samma rättigheter och friheter som andra barn.
- Samordningen av insatser till familjer med barn med omfattande funktionsnedsättningar ska utökas och förbättras.
- Det ska vara möjligt för personer som har beslut om särskilt boende att bo tillsammans med någon.

FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, artikel 8, 17, 19, 22, 23 och 28.

9. Kultur, fritid, idrott och hälsa

Övergripande mål

- Alla ska ha samma förutsättningar att kunna delta i och tillgodogöra sig kulturliv, fritidsverksamhet, idrott och hälsofrämjande aktiviteter.

Prioriterade delmål

- Den fysiska tillgängligheten ska öka i Uppsalas kulturutbud.
- Fritidshem, fritidsklubbar, fritidsgårdar, lekplatser och kulturskola ska vara tillgängliga för alla barn och ungdomar.
- Tillgängligheten och utbudet av olika motionsalternativ ska öka för personer med funktionsnedsättning.
- Föreningar och privata aktörer som erbjuder anpassade motions- eller kulturaktiviteter ska erbjudas stöd och utbildning.

FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, artikel 19, 25, 26, 28 och 30.

Ansvar, uppföljning och revidering av programmet

Kommunstyrelsen ansvarar för det funktionshinderpolitiska programmet och har det övergripande ansvaret för att följa upp och utvärdera programmet. För att kommunstyrelsen ska kunna bedöma om de prioriterade delmålen har uppnåtts har en särskild handlingsplan tagits fram. I den beskrivs vilka nämnder och bolag som ansvarar för att arbeta med de prioriterade delmålen i programmet. Alla nämnder och bolag ska varje år till kommunstyrelsen redovisa resultatet av sitt arbete för att uppfylla de uppställda målen.

Programmet gäller tills vidare och revideras vid behov. Utvärdering av programmet ska ske tillsammans med handikapporganisationerna.

Referensdokument

Internationellt

FN-konventionen om mänskliga rättigheter.

FN-konventionen om barnets rättigheter.

FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Nationellt

Diskrimineringslag (2008:576, 2014:958)

Lag om färdtjänst (1997:736)

Lag om handikappanpassad kollektivtrafik (1979:558)

Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Plan- och bygglag (2010:900)

Regeringens strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige I/I 2010.

Regeringens strategi för genomförande av funktionshinderpolitiken 2011–2016.

Socialtjänstlag (2001:453)

Socialstyrelsen (2015). Frågor och svar om funktionsnedsättning och funktionshinder, användningen av begreppen.

Socialstyrelsen (2016). Termbanken.

Skolverket (2016). Hela lärmiljön avgörande för en inkluderande skola.

Statens folkhälsoinstitut (2008). Grunderna för folkhälso- och handikappolitik.

Uppsala kommun

Uppsala kommun, Mål och budget 2016 med plan för 2017–2018.

